

**Posudek Diplomové práce Jaroslava Pavelky „Buditelský odkaz rusavského pastora
Daniela Slobody“**

Pavelka, J.: Buditelský odkaz rusavského pastora Daniela Slobody, Praha 2007, Ústav českých dějin FF UK, 141 s.

Národní obrození, respektive proces formování novodobého českého národa je problematikou v českém dějepisectví již mnohokrát zpracovanou. Ať už se jedná o díla obecná a teoretická, či konkrétní věnovaná dílčím problémům, událostem a postavám. Obecně však můžeme tvrdit, že celkové obrysy této etapy národních dějin jsou již dány. Jejich změny můžeme očekávat pouze v případě paradigmatických změn v náhledu na toto období či v momentě interdisciplinárních inovací, jak to dokázal svým dílem Vladimír Macura. V podobném duchu bychom mohli hovořit i o výzkumu národního obrození na Moravě, byť tato problematika se podle mého soudu stále nachází na periférii zájmu většiny českých historiků novověku. Stále relativně nová práce Milana Řepy „Moravané nebo Češi“ se zdá být příslibem do budoucna, který však zatím zůstává osamocen.

Jednou z možností, jak zkrášlit dosavadní bádání o národním obrození, jak tento proces formování novodobého národa ukázat v přitažlivějším světle, jsou nové přístupy k dané problematice, které si nebudou všimnout pouze a jen jazykové, či ryze kulturně literární stránky obrodných snah, ale uchopí české národní hnutí v kontextu problematiky rozvíjejícího se nacionalismu v tehdejší Evropě. Jiným způsobem jak zatraktivnit národní obrození je badatelské nahlédnutí do jeho pomyslné kuchyně, tedy do jeho každodennosti. Pohled na všední den obrozenců nám může mnoho dobových autorit a postav zcivilnět: Jaký byl Josef Jungmann jako člověk? Jak vnímal smrt svého syna? Jak žil a přemýšlel František Palacký? A jak žila ona velká řada dnes prakticky neznámých vlastenců a obrozenců skrytých v českých městečkách a na venkově? Co plnilo jejich životy kromě národních a buditelových snah a aktivit?

Touto posledně jmenovanou cestou se snažil jít i Jaroslav Pavelka ve své diplomové práci s názvem „Buditelský odkaz rusavského pastora Daniela Slobody“. V závěru své práce autor napsal: „Tato diplomová práce je jen malým útržkem z dějin národního obrození. Snažila se nejen o nahlédnutí do tohoto období z úhlu každodennosti, ale zároveň podat důkaz, že dobové dějiny netvořili jen „velcí“ představitelé politických skupin a názorů, tedy oni „Jungmanové“, „Dobrovští“ a „Palačtí...““ Úmysl je to jistě chvályhodný, ale současně obtížný.

Jaroslav Pavelka rozdělil svůj text do mnoha kapitol, které však můžeme zpětně složit do několika větších celků, které na sebe navazují. Je třeba přivítat, že celou práci otevírá shrnutím poznatků o národním obrození na Moravě. Vytváří tak vhodný časový a dějinný kontext, do kterého posléze umístí konkrétní osobnost Daniela Slobody s jejím životem a aktivitou. Stejně tak zajímavým rozhodnutím je zahrnout do předkládané práce kapitoly s fyzicko-geografickou i socio-ekonomickou a kulturní charakteristikou regionu. Při této příležitosti nelze nezpomenout některé z autorit francouzské školy Annales, kteří do svých bádání zahrnovali právě i geografický popis lokality, která se stala předmětem jejich zájmu. Tato Pavelkova myšlenka je jistě zajímavá a vítaná, osobně se však domnívám, že diplomové práci z oboru historie by mnohem více „slušel“ popis „pouze“ krajinného rázu jistě malebné oblasti, než detailnější geologické či pedogeografické zmínky. Podobně by se mi jevil v oné socio-ekonomické a kulturní části vhodnější popis situace z dob života Daniela Slobody. Současné poměry mohou být sice dílem minulých období, avšak ne nutně. Každopádně Jaroslav Pavelka se v této části projevil právě i jako geograf a musím zopakovat, že zasazení práce do geografického i socioekonomického rámce oblasti v principu považuji za zajímavý nápad z oblasti výzkumu „malé oblasti“.

Zásadním pramenem pro sepsání této diplomové práce byla korespondence Daniela Slobody, proto je dobře, že diplomant do své práce zařadil kapitolu o korespondenci a denících jako historických pramenech. S využitím odborné „proseminární“ literatury se vyrovnává s těmito druhy pramenů, s jejich edicemi atd. Zůstává však pouze na této úrovni, bez pokusu o vlastní úvahu a reflexi těchto na jednu stranu zajímavých a mnohdy stále podceňovaných pramenů, na stranu druhou často ošidných a subjektivních dokumentů o své době a autorovi. Jaká je jejich výpovědní hodnota? Jaké jsou jejich limity? Do jaké míry mohou být projevem sebestylizace a sebereflexe autora? A co vlastně mohou zachytit? V současné době má i český čtenář k dispozici texty a práce, které se problematikou pramenů lidové proveniencce i ego-dokumentů zabývají. S jejich využitím by mohl Jaroslav Pavelka nastínit Slobodovy prameny z dalšího úhlu pohledu, který se současně nutně váže i k samotným dějinám každodennosti jako poli bádání, po němž se Pavelka rozhodl vydat.

Po těchto přípravných kapitolách se autor již dostal k samotné osobě svého zájmu, tedy k rusavskému pastorovi Danielu Slobodovi. Představovat jeho osobu a život by bylo na tomto místě jistě plýtváním času a prostoru. Daniel Sloboda v minulosti úspěšně a zaslouženě překročil hranice pouze regionální slávy a je vnímán jako nedílná a důležitá součást národního hnutí na Moravě, byť sám zůstal po celý svůj život věrný Rusavě. V jednotlivých dílčích kapitolách nám tedy diplomant přibližuje životní osudy Daniela Slobody, Daniela Slobodu

jako pastora, jeho přírodovědnou i literární činnost, aktivitu na poli školském (zásluhy o výstavbu školy) i duchovním (výstavba evangelického kostela). Samostatnou kapitolu věnuje autor Slobodově činnosti během neklidného roku 1848, do dějin každodennosti jistě patří dílčí část o Slobodově cestování i stycích s významnými osobnostmi národního obrození. Samostatnou kapitolou, která je však vřazena do samotného textu o Slobodovi, je část věnovaná hoře Hostýn, jejímu chrámu a legendám, jež se k této hoře vážou, byť mi není z nabídnutého textu zřetelný konkrétní vztah mezi touto horou, respektive jejím obrazem v této diplomové práci, a Danielem Slobodou.

Jaroslav Pavelka předložil práci, která si dala za cíl nahlédnout dobu, aktivitu i postavu Daniela Slobody z perspektivy každodennosti. Je však otázkou, co pod pojmem „každodennost“ myslíme. Ostatně jednotné není ani „dospělé“ bádání etablovaných vědců. Každopádně Pavelka nám ve své diplomové práci nabízí spíše několik střípků ze života Daniela Slobody, které sice společně vytvářejí snad i větší část mozaiky jeho osobnosti a života, nicméně podle mého soudu zůstává autor častokrát pouze a jen na povrchu, v rovině popisné. O žádné dílčí části z předkládané práce nelze říci, že by některý z nabízených momentů Slobodova života či činnosti nějak blíže a více problematizovala. Jaroslav Pavelka má snahu zachytit Slobodův celkový obraz, ale mnohdy zůstává skutečně jen vně tématu, u jeho vnějšího popisu, kterým pojednáváne pouze přibližuje. Tuto skutečnost však připisují mimo jiné i jeho snaze vycházející, podle mého soudu, z jeho sympatického osobního sepětí s daným regionem i osobou Daniela Slobody.

Výše uváděné připomínky však nejsou kritikou, která by zásadně snižovala předkládanou práci. Jsou spíše odkazy a náměty k dalšímu zamyšlení, návrhy dalšího možného rozšíření práce v případě autorova pokračujícího odbornějšího zájmu o problematiku. Ostatně ocenit je třeba samotný fakt, že student kombinace geografie–historie si pro svou diplomovou práci zvolil právě historické téma a ne mnohdy schůdnější geografické. Práci Jaroslava Pavelky zřetelně vnímám i jako výsledek jeho osobního citového vlastivědného a kulturního zájmu o region Rusavy a Daniela Slobody. I přes uváděné připomínky, náměty i občasné autorovi formulační nepřesnosti, jichž se v textu své práce dopustil, **doporučuji diplomovou práci Jaroslava Pavelky k úspěšné obhajobě a hodnotím ji jako velmi dobrou.**



V Praze dne 7. května 2007

PhDr. Jan Randák PhD.